

Het verhaal van de
spektakelmusical

10 mei 1940

Het is nog heel vroeg in de ochtend als ons land wordt opgeschrikt door het geronk van honderden vliegtuigen. Mensen springen nog slaapdronken uit hun bed en staren verschrikt naar de lucht, die bijna niet meer zichtbaar is. Datgene wat er allang zat aan te komen, is nu een feit. De Duitse invasie is begonnen. Het is oorlog!

‘Louis! Kom kijken! Louis!’

Staf stond in zijn onderhemd en met een haastig aangetrokken broek, waarvan de bretellen naar beneden hingen, onder het slaapkamerraam van zijn broer. Hij wees naar de lucht en sprong van opwinding op en neer.

Louis stak zijn hoofd door het venster. Hij kreeg duidelijk zijn ogen maar amper open.

‘De Duitsers! Ze zijn er!’

Uit alle huizen kwamen ondertussen mensen de straat op gelopen. De meesten nog in nachtkledij en met, net als bij Louis, de slaap nog in de ogen.

Emiel verscheen nu ook boven bij het slaapkamerraam.

‘Staf! Kom naar binnen! Zijt ge zot? Dat is de vijand die boven uw hoofd hangt.’

‘Er gebeurt niets, vader. Ze vliegen gewoon over. Ze moeten ons niet hebben. Ze hebben duidelijk een andere missie.’

‘Kom naar binnen, zeg ik u!’

Emiel schreeuwde nog luider.

‘Binnen! Nu!’

‘Staf, doe wat uw vader zegt.’

De angstige stem van zijn moeder deed Staf uiteindelijk toch weer naar binnen gaan.

Tegen zijn zin en heel zacht ‘bangeriken’ mompelend.

‘Ons vader overdrijft’, zei hij later die dag tegen zijn broer.

Hij leunde tegen de werkbank aan, terwijl Louis over de

motorkap gebogen aan een auto stond te sleutelen. ‘Hij vergelijkt alles altijd met de Eerste Wereldoorlog. We zijn ondertussen meer dan twintig jaar verder en wel wat slimmer geworden dan toen. Dit duurt geen vier jaar.’

‘Dat weet niemand en hoe kunt ge overdrijven als het oorlog is, Staf? Beseft gij wel wat oorlog betekent? Er zijn al verschillende bombardementen geweest, hier in onze eigen buurt. We werken door alsof er niets aan de hand is, maar eigenlijk zijn we niet meer zeker van ons leven.’

‘Gij gaat nu toch ook niet beginnen, hé. Het is gewoon een kwestie van op de juiste manier te reageren. Als onze regering meewerkt met de Duitsers dan overkomt ons niets.’

‘Meewerken? Capituleren bedoelt ge?’

‘Och, ik wil het er eigenlijk niet over hebben’, zei Staf terwijl hij een wegwerpgebaar maakte en loskwam van de muur.

‘Wij zijn jong en we hebben andere dingen om ons mee bezig te houden, toch? Hoe staat het met de liefde, broertje?’

‘Ge weet dat me dat niet interesseert.’

‘Dat zegt iedereen die geen lief kan krijgen.’

Louis richtte zich op van onder de motorkap. Hij had een moersleutel in de hand en priemde daarmee zogenaamd dreigend in de richting van zijn broer.

‘Pas op wat ge zegt. Het is niet omdat gij van ’t straat zijt dat iedereen zich wil laten ringeloren.’

‘Ge weet niet wat ge zegt, het is zalig om met Marie samen te zijn. Ze is mooi, ze is lief, ze is slim, ze is... ze is het allemaal, Louis.’

‘Ge hebt het goed te pakken hé, broertje.’

‘Jaloers?’

‘Absoluut niet, ik ben blij voor jullie.’

Louis boog zich weer over de motorkap en probeerde een paar hardnekkig vastzittende vijzen los te schroeven.

‘Wat komt ge eigenlijk doen?’

‘Ik verveel me.’

‘Dat hebt ge met die studenten. Tijd te veel en dus tijd genoeg om zich te vervelen of om een ander te komen lastigvallen.

Moest ge hier werken, zoudt ge geen tijd hebben om u te vervelen. Zal ik anders een overall voor u zoeken? Dan kunt ge

wat auto’s smeren of de vloer schrobben.’

‘Nee, merci, doe geen moeite.’

‘Dat dacht ik al’, lachte Louis.

‘Ik heb eigenlijk goesting om eens naar de luchthaven van Deurne te gaan kijken.’

‘Wat hebt ge daar verloren?’

‘Er is een bombardement geweest. Dat hebt ge gisteren op het feest voor mijne verjaardag toch horen zeggen.’

‘En daar wilt gij gaan naar kijken? Ge zijt nog zotter dan ik dacht.’

‘Dat zijn historische momenten, Louis, beseft ge dat wel?’

‘Er zijn historische momenten die ik liever niet meemaak.’

‘Gij gaat dus niet mee?’

‘Nee natuurlijk ga ik niet mee. Ik ga mijn leven niet riskeren.’

‘Ze hebben de luchthaven al gebombardeerd, dat gaan ze vandaag niet nog eens doen.’

‘Misschien niet, maar als onze pa te weten komt dat ge daar geweest zijt, dan wringt hij u de nek om.’

‘Hij gaat het dus niet te weten komen, want gij gaat het hem niet vertellen en ik ook niet.’

‘Doe geen domme dingen, Staf.’

‘Niet bang zijn broertje, want wie bang is, krijgt meestal nog als eerste slaag.’

Staf verliet de garage en Louis keek hem hoofdschuddend na. Zijn broer was altijd al het haantje de voorste geweest van hun tweeën. Niet alleen beschikte Staf over een behoorlijk stel hersens, hij was ook nergens bang voor. Dat was al zo toen ze als kind samen *The Great Train Robbery* naspeelden, de eerste Amerikaanse western. Ze hadden die film één keer gezien in de Rex en ze waren verkocht.

Achter moeders rug hadden ze haar scherpste mes uit de keuken meegenomen en uit takken, met het nodige geduld en enkele diepe snijwonden in hun vingers, pistolen gesneden.

Nu ja, je moest heel wat verbeelding aan de dag leggen om in hun houtsnijwerk een pistool te herkennen, maar die verbeelding hadden zij. Met grote zakdoeken rond hun hals gebonden, hadden ze dan geduldig liggen wachten tussen de struiken tot de eerstvolgende trein eraan kwam.

Zodra die trein er was, sprongen ze op.

‘Pang, pang, pang!’ riep Louis en hij richtte zijn pistool op de voorbijrazende trein.

Staf deed er altijd nog een schepje bovenop. Hij liep tot vlak bij de sporen en volgde de trein net zolang tot hij helemaal buiten adem was. Hij liep daarbij soms zo dicht tegen de sporen dat het hart van Louis elke keer een tel leek stil te staan.

‘Ge gaat nog eens worden meegesleurd door die trein’, hijgde hij dan zodra alles weer rustig was.

‘Bijlange niet gij. Ge moet het gewoon wat spannend maken, anders is er niks aan.’

Terwijl zijn jongste zoon op pad was naar de gebombardeerde luchthaven, zat Emiel Segers thuis in zijn gemakkelijke stoel. Hij probeerde rustig te blijven en zichzelf voor te houden dat dit geen oorlog zou worden zoals de vorige. De tijden waren veranderd. En toch was hij bang voor wat komen ging.

‘Nooit meer oorlog!’ hadden ze iets meer dan twintig jaar geleden met volle overtuiging geroepen. Hij kon alleen maar hopen dat de mensen iets geleerd hadden uit de gruwel van destijds. De beelden van toen probeerde hij al al die jaren van zijn netvlies te krijgen, maar de nachten waarin hij gillend van de schrik was wakker geworden, omdat hij zich in zijn dromen weer aan het front bevond, waren allang niet meer te tellen. Hoe vaak had Anna hem niet moeten geruststellen als hij, badend in het zweet, rechtsprong in bed.

Aan het begin van die gruwelijke oorlog was hij net zo geweest zoals Staf nu. Hij had het ook allemaal spannend gevonden. Zelfs toen hij naar het front werd gestuurd, had hij er goede hoop op gehad dat hij echt iets kon betekenen voor zijn vaderland. Hij was er, net zoals al zijn vrienden, vast van overtuigd geweest dat ze gauw weer thuis zouden zijn en dat ze in elk geval een avontuur zouden meemaken om nooit meer te vergeten.

Dat laatste klopte, al was het om heel andere redenen dan hij toen nog vermoedde. Snel weer thuis zijn, bleek ijdele hoop.

Hij herinnerde zich het moment dat hij afscheid ging nemen van

zijn vader en moeder. Trots als een pauw in zijn gloednieuwe, nog kraaknette donkere uniform van de artillerie. Het meest trots was hij eigenlijk nog op het bijzondere hoofddekseel en op de letter A op de arm die verwees naar de stad die zijn thuis was. Zijn vader had hem goedkeurend op de schouder geslagen, zijn moeder deed niets anders dan huilen.

‘Met Kerstmis zitten we hier allemaal weer samen aan tafel, moeder’, had hij haar troostend gezegd. ‘Voor onze Louis zijn eerste stapjes zet, is deze oorlog allang weer uitgevochten.’ Dat had hij ook tegen Anna, zijn vrouw, gezegd. Natuurlijk was het ontzettend moeilijk geweest om afscheid te nemen van haar en de kleine Louis, maar hij wist waarvoor hij het deed. Hij deed het voor het vaderland en dus ook voor zijn ouders, zijn vrouw en zijn zoon. Als hij wilde dat zij straks weer in vrijheid konden leven, dan mocht hij zich niet laf tonen. En dat het niet lang zou duren voor ze dat doel hadden bereikt, daar was hij vast van overtuigd. Ze zouden de Duitsers verslaan, snel en meedogenloos.

Maar, zo was het dus niet gegaan. Vier jaar lang hadden ze gevochten en gestreden voor wat ze waard waren. Ze hadden geploeterd door de modder en gevochten tegen veel meer vijanden dan alleen maar de Duitsers. Vier jaar lang leefden ze in de loopgraven. Als je dat tenminste ‘leven’ kon noemen. Overleven met de moed der wanhoop was het. Elk moment van elke dag zien door te komen, daar ging het om. Dood en verderf dreigden niet alleen omwille van de vijand. Er was ook de constante strijd tegen ongedierte als ratten en luizen. Er was de uitputting, er was de heimwee, er was de modder, de vochtigheid die in je botten kroop en de kou. Overal hing de stank van verrotting die hij nog steeds kon ruiken door alleen maar te denken aan de lijken van al die jongens die begonnen te ontbinden vooraleer er een mogelijkheid was om ze weg te halen, de stank ook van de kadavers van dode dieren... Emiels neusvleugels trilden. Die verschrikkelijke stank was er weer. Hij schudde het hoofd en sloot even de ogen, maar de beelden waren niet minder gruwelijk dan de geur. Tientallen strijdmakkers had hij voor zijn ogen zien sneuvelen.

Sommigen van hen waren goede vrienden. Het ene moment zat je nog met ze te praten, het volgende moment barstte de hel los en zag je hen in elkaar stuiken. De gelukkigen waren op slag dood, de anderen wachtte soms nog een lijdensweg van een paar uren. Enkelen van de jongens had hij zelfs vastgehouden tijdens hun doodsstrijd. Jongens met wie hij als kind had gespeeld en met wie hij in de loopgraven nog hardop had gedroomd over de toekomst, gaven hun leven voor het vaderland en zagen de meeste van hun dromen nooit in vervulling gaan.

Hij dacht aan Frans, Frans Van Helzen, de buurjongen uit zijn kindertijd, zoon van Juul, de melkboer. Juul had nooit geweten dat ze vaak melk dronken tot hun buiken er zeer van deden en dan de kannen weer aanvulden met water. Hij en Frans hadden er achteraf, ook aan het front, nog vaak om gelachen. Het waren dat soort anekdotes die hen, tussen de gevechten door, op de been hielden.

‘En dan het wasgoed van ons moeder dat we gebruikten om er riddertje mee te spelen’, had Frans aangehaald.

Ook nu verscheen er bij Emiel een glimlach op de lippen.

Frans was een heerlijke kerel, iemand die er altijd de moed in hield. Op momenten van rust zochten velen zijn gezelschap op, omdat er met Frank altijd wat te lachen viel. Hij schudde de moppen met gemak en in groten getale uit zijn mouw.

Maar, Frank was ook degene die zijn makkers hielp bij het opmaken van emotionele brieven voor echtgenotes en lieven.

Anna had in die tijd van haar Emiel ook een paar brieven gekregen waarvan de meest pakkende zinnen hem door Frank waren ingefluisterd.

‘Lieve Anna, je kan niet begrijpen hoeveel ik van je houd. Ik wil je graag zo gelukkig mogelijk zien en daarom schrijf ik je zo vaak ik kan. Soms heb ik geen tijd om te schrijven, maar dat betekent niet dat ik minder aan je denk. Ik geef heel veel om je, mijn liefste, en ik zend je heel veel liefkozingen. Ik omhels je stevig. Jouw Emiel.’

Niet dat Emiel de woorden niet oprecht meende, maar Frank kon het gewoon veel mooier omschrijven.

Ze hadden zoveel mogelijk zorg gedragen voor elkaar, Emiel en Frank. En toch was het Emiel niet gelukt om Frank van het grootste onheil te behoeden. Frank die dodelijk getroffen neerviel, het was een beeld dat voor eeuwig op het netvlies van Emiel gebrand stond. In geen tijd was hij bij zijn vriend. Hij had zijn hoofd op zijn schoot gelegd en terwijl de kogels over hun hoofden vlogen, was hij blijven herhalen dat het allemaal goed zou komen. Frank had hem nooit gelooft en Emiel wist ook dat het bloedverlies te massaal was om dit te overleven.

‘Zeg tegen Rosa dat mijn laatste gedachten voor haar waren en dat ze de kleine Paula veel over haar vader moet vertellen.

Zeg haar dat ik over hen zal waken daarboven. Zeg haar dat...’

De laatste woorden waren in zijn keel blijven steken. Zijn hoofd was weggezakt en zijn hele lijf was slap geworden.

Emiel had niet eens de kans gekregen om te treuren om zijn vriend. De strijd was na het overlijden van Frank in alle heftigheid losgebarsten. Hij had zelfs niet eens de tijd gekregen om Frank te begraven. Nog dagenlang was het lijk van zijn vriend blijven liggen en niet zelden had hij de ratten verjaagd die zich aan het stoffelijk overschot te goed wilden doen.

‘Emiel! Waar zit ge?’

Anna zwaaide met een hand voor zijn ogen.

‘Hier, dat ziet ge toch.’

‘Uw lijf is hier, ja, maar in gedachten waart ge ver weg. Laat me raden... 14-18?’

Emiel knikte en Anna raakte even zijn arm aan. Als verpleegster aan het front had ze zelf ook heel wat ellende gezien, maar ze was er beter overheen geraakt dan Emiel. Bij hem bleven de gruwelijke herinneringen door zijn hoofd spoken. Vanaf het moment dat een nieuwe oorlog dreigde, was het alleen maar erger geworden. Ze vroeg zich af hoe ze de nachten nu nog gingen doorkomen. Naar de buitenwereld en zelfs naar zijn twee zonen toe, hield Emiel zich altijd kranig, maar als ze alleen waren, brak hij vaak. Ze wilde dat ze hem daadwerkelijk kon helpen, maar het enige wat ze kon doen, was keer op keer luisteren en begrip tonen.

‘Het wordt niet meer zoals toen’, zei ze nu zacht.
‘Nee, misschien nog veel erger’, antwoordde haar man en eigenlijk kon ze hem daar niet in tegenspreken. Ze wisten niet hoe dit zou evolueren. Ze wisten niet wat er hen nog allemaal boven het hoofd hing en hoelang het dit keer zou duren voor hun land werd bevrijd. Gelukkig waren de jongens nu volwassen, dat was in elk geval een hele zorg minder.
‘Een hele zorg minder’, herhaalde Emiel verbaasd toen ze het daar met hem over had. ‘Ik maak me nu juist veel meer zorgen. Onze Staf heeft er geen idee van wat die oorlog betekent. Hij schijnt te denken dat het Grote Kermis is of zoiets.’
‘Ge kunt het hem niet kwalijk nemen, wij waren ook naïef destijds.’
Daarin had ze gelijk. Hij nam haar hand en kneep er zachtjes in. Wat zou er van hem geworden zijn zonder haar? Anna, zijn rots in de branding. Hij toonde zich misschien vaak de stoere kerel, de baas in huis, maar zij was zoveel sterker. Zijn gedachten gingen weer naar Frans. Hoe verschrikkelijk moest het voor hem zijn geweest om te beseffen dat hij zijn vrouw nooit meer zou terugzien. Rosa was ook zo sterk. Ze had de dood van haar man waardig gedragen en was een goede, zorgzame moeder geweest voor hun dochter die ze elke dag over haar vader vertelde. Tien jaar na de oorlog was ze opnieuw getrouwd, maar Frans was ze nooit vergeten. Emiel was hem ook nooit vergeten.
‘Twee oorlogen in zo’n korte tijd, het is niet eerlijk’, zuchtte hij nu.
‘Dat is het zeker niet. Maar, op ons eentje gaan we dat niet oplossen. De feiten zijn wat ze zijn en we zullen ermee moeten zien om te gaan. Het enige wat ons nu te doen staat, is ervoor zorgen dat we hier allemaal ongeschonden uitkomen.’
‘Dat is waar.’
Hij kuste haar op haar hand en stond op uit zijn stoel.
‘Tijd voor actie. Zitten dubben heeft geen zin. Zeg maar waarmee ik u kan helpen.’
‘Ah, zo hoor ik mijn Emiel weer spreken. Ge moogt wat aardappelen, een prei, een selder, een wortel en een ui binnenhalen voor de soep.’
‘Pff, ik had beter niets gevraagd’, sakkerde Emiel terwijl hij in

zijn tuinschoenen stapte en de achterdeur uitliep.
Anna keek hem lachend, maar ook bezorgd na. Emiel was een prachtman en een geweldige vader, maar de Grote Oorlog had hem blijvend getekend en daarom hield ze haar hart vast voor de tijden die komen zouden.

Terwijl hij met een riek de aardappelen bovenhaalde en een paar wortels uittrok, hoorde Emiel op straat het ronken van militaire voertuigen.
‘Ze zijn er! Ze zijn er!’ riep zijn buurvrouw Jeanne hem over de haag toe. ‘Ze rijden hier door de straat, de Duitsers. Mijn God, ze palmen de hele stad in. Mijn God, mijn God.’
Het hart van Emiel kromp in elkaar, maar hij weigerde aan zijn angst toe te geven. Anna had gelijk. Ze moesten zorgen dat ze hier allemaal ongeschonden uit kwamen en ze mochten zich vooral niet gewonnen geven door bij de pakken te blijven zitten.
‘Laat ze maar komen’, riep hij terug naar Jeanne. ‘Samen staan we sterk!’

Bij de International Bell Telephone Company zat de shift er op dat moment net op, ook voor Marie.
Samen met enkele collega’s liep ze in de richting van de uitgang.
‘Komt uw lief u weer halen?’
‘Ja, Staf komt mij halen. Problemen mee, Çois?’ vroeg Marie.
‘Ik snap niet wat ge in die Segers gezien hebt. Of is ’t omdat hij dokter gaat worden dat hij u zo interessant lijkt?’
‘Doe niet zo belachelijk. Natuurlijk niet.’
‘Het staat anders wel chique’, zei Çois en hij stootte de werkmakker die naast hem liep spottend aan. ‘Ons Marie die *madame van den dokter* wordt. Schonen titel voor een schoon madam, toch? Ik vraag me af of ze dan nog met ons zal willen spreken.’
‘Ge beseft toch zelf wel dat ge nu onzin uitkraamt’, zei Marie.
‘Ge zult in elk geval niet meer in ’t fabriek moeten komen werken. Ge zult zelfs een meid krijgen en iemand om op de kinderen te passen. Uw broodjes zijn gebakken, Marie. Die Staf

mag van geluk spreken dat hij goede hersens van thuis heeft meegekregen, anders maakte hij geen schijn van kans bij u. Ge ziet mij immers veel liever. Geef het nu maar toe.’
Opnieuw stootte hij zijn werkmakker lachend aan.
Marie bleef nu stokstijf staan en keek Çois woedend aan.
‘Ge moet echt stoppen met uw idiote uitspraken, Çois’, zei ze ferm. ‘Ik begin er stilaan genoeg van te krijgen.’
‘Ge zijt nog schoner als ge kwaad wordt’, lachte Çois en toen maakte hij zich snel uit de voeten.

‘Dat noemen ze nu eens een gezicht als een donderwolk’, zei Staf zodra hij Marie op zich af zag komen stuiven. Ze nam grote passen en trok een kwaad gezicht. ‘Wat is er gebeurd?’
‘Niks, laat maar. Ik wil hier gewoon zo rap mogelijk weg.’
‘Gij hoort niet thuis in de fabriek, dat heb ik u al dikwijls gezegd.’
‘Gaat gij zorgen dat mijn ouders en mijn broers en zussen niet omkomen van den honger misschien? Ge weet dat mijn vader al jaren invalide is.’
‘Ik ga daarvoor zorgen, ja. Let maar eens op als ik straks mijn diploma heb.’
‘Als ge nog naar de universiteit kunt blijven gaan nu met die rotoorlog die alles in de war komt sturen. Joséke van den bakker heeft haar vader horen zeggen dat alle scholen en universiteiten permanent gesloten zullen worden. Die Duitsers willen niet dat wij gaan studeren, Staf.’
‘Ge moet uw oren niet zo laten hangen naar wat de mensen allemaal vertellen, Marie. Ze overdrijven graag. Die soldaten, dat zijn ook maar mensen hé.’
‘Dat ze dan in hun eigen land blijven. Daar kunnen ze ook mens zijn.’
‘Het zal allemaal nog meevallen, ge zult het zien. Komaan we zijn hier weg.’
Hij pakte haar hand en nam haar mee naar huis. Marie had geen idee van de grote plannen die Staf met haar had. Ze zou nog schrikken een van de volgende dagen.

‘Daar moet ge nu zo oud voor zijn geworden, om de kamer met uw broer te moeten delen’, sakkerde Staf.
‘Ik dacht dat gij het niet zo erg vond dat het oorlog was?’
‘Iedereen heeft zo zijn grenzen en de mijne is hiermee overschreden’, zei Staf, terwijl hij zijn kussens op het veldbed, dat tegen de muur stond, gooide.
‘Een vreemde die mijn bed inpalmt en ik die bij mijn snurkende broer moet slapen, veel zotter moet het niet meer worden. Als ge maar weet dat ik niet elke dag op dat krakkemikkige ding ga slapen. We wisselen af.’
‘Eén: ik snurk niet. Twee: gij hebt hier geen wetten te stellen, dit is mijn kamer.’
‘Als ge zo begint, ga ik wel op de zolder slapen.’
‘Doe wat ge niet laten kunt. Het zal er gezellig zijn met de zon die de hele dag recht op de pannen staat.’
‘Of gij gaat op de zolder slapen.’
Louis deed teken naar zijn voorhoofd.
‘Staat er hier misschien zot op geschreven? Ge moogt al blij zijn dat ge hier moogt logeren én dat ik niet aan ons moeder heb verteld dat ge haar verjaardag vergeten waart en dat ik die bos bloemen alleen betaald heb. Komaan, ze wacht met de carré-confituurkes.’
‘Die we waarschijnlijk ook met onze Duitse gasten zullen moeten delen.’
‘Beter een half carréke dan helemaal geen’, hield Louis er de moed in, terwijl Staf mompelend naar beneden liep. Anna had haar best gedaan om de tafel feestelijk aan te kleden, compleet met handgeborduurde servetten en het beste serviesgoed. De grote ruiker bloemen die ze van haar zonen had gekregen, had ze centraal gezet zodat ze opvielen. De carré-confituurkes moesten niet worden gedeeld. Toen Louis en Staf beneden kwamen waren de Duitse logés immers nergens meer te zien.
‘Ze zijn op hun kamer, zich aan het installeren’, zei Anna.